

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTALAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Katholikus nagygyűlés után.

Olvasom az újságokat a XII. kath. nagygyűlésről. Többé-kevésbé elismerőleg nyilatkoznak róla, mint most már számbaveendő faktorról. Egyedül a „Világ” — nohát mit is várnánk ettől? Csak hadd fájjon neki, ez azt jelenti, hogy helyes és jó úton haladunk. Lát-szott az egész gyűlés lefolyásán, hogy a kereszt diadala az ünnep központja In hoc signo . . . már nem síró, panaszkodó a hang, hanem bátor és férfias; jogot követelő az egész vonalon: a társadalomban, a politikában, az utcán, a színházban, szalonban. A beszédek is ily hangon szóltak.

Ide igtunk egyet, mely legközelebről érdekel bennünket. Mihályfi Ákos dr. egyetemi tanár mondott nagyszabású beszédet a sajtóról.

„Teljesen korlátlan sajtószabadságot semmiféle társadalom meg nem enged s ha fennállani akar, meg nem engedhet. Épp ezért a sajtószabadság féltelenségének megakadályozására minden országban hoztak sajtótörvényeket, — a legtöbb európai államban szigorúbbakat

a magyarnál — melyek bár elv gyanánt kimondják a sajtószabadságot, de paragrafusaikban ezen sajtószabadság bizonyos méretű korlátozásait állítják fel. Azonban itt mindjárt megjegyzem, hogy a sajtószabadság káros kinövéseit nem annyira törvényekkel, tiltó és büntető paragrafusokkal, bírságokkal és büntetésekkel lehet ártalmatlanná tenni, vagy a minimumra csökkenteni, mint inkább erkölcsi eszközökkel. Először is a társadalom nevelésével, a valódi műveltség terjesztésével és mélyítésével, mely undorral fordul el minden aljastól, szennytől és piszoktól, még ha azt művészi leírás tárja is eléje, valamint az igazi vallásosság ápolásával a népben és az intelligens osztályokban egyaránt. Egy valóban nevelt, művelt és vallásos társadalomban egy hónapig sem létezhetnek olyan szennylapok, a minők nálunk gombamódrá tenyésznek s közülök nem egy már talán jubilálhat is! De nemcsak a társadalom, hanem az újságírók nevelése és művelése is feltétlenül szükséges követelmény. Szükségesebb minden sajtótörvénynél.

Ugy tudom, úgy érzem, hogy az egész művelt magyar társadalom meg

van arról győződve, hogy az eddigi sajtótörvényünkben felállított határok nem elégségesek, újakra van szükség. Melyek legyenek ezek a határok? Ezzel a kérdéssel mi itt a katolikus nagygyűlésen nem foglalkozhatunk, ezt rá kell bízunk az illetékes tényezőkre. De egy dologban igenis állást foglalhatunk, egy oly dologban, amely a magyar nemzeti sajtónak szegényföltja s amelynek a sajtószabadsághoz semmi köze sincs, úgy, hogy ha ezt egészen kiirtjuk is a magyar sajtóból, a sajtószabadság nagy elvén csorbát nem ütünk. Ez a szegényfölt a piszkos, kerítő, bűnre csábító, arcpirító, minden szemérem- és tisztesség-érzetet felháborító kishirdetésekkal üzőt visszaélés a magyar sajtóban. Megjegyzem, nem az újságírók, hanem az újságkiadók részéről. Ennek a kiirtását, szigorúbb törvénnyel való betiltását kérjük, követeljük nemcsak a keresztény erkölcs, hanem az emberi műveltség és tisztesség nevében is! Azon emberi műveltség és tisztesség nevében, amely nemcsak a kolera bacillusaitól, hanem az erkölcsi romlás ezen miazmáitól is megóvni óhajta családi szentélyét, nejét, ártatlan gyermekeit. Azon emberi

T Á R C A.

Képek a nagyvilágból.

Gand, 1913. augusztus.

Most érzem, hogy messze van innen Magyarország. Az őt flamand város más történelemről, más népekről mesél, mint ott a magyar Kárpátok táján. Olyan messze van ez a belga város tőlünk, hogy habár világkiállítás van benne, a távoli Magyarország alig vessz arról tudomást. Nem is állított ki semmit, pedig sok százezer látogató van itt.

Maga a város is érdekes. Utcáin egymást érik 5—600 éves mohos várak, úgy ragyognak a napfényben tompán, hűvösen, mély nyugalmú fenségben. Sok száz éves flamand házak, egész utcasorok. Szeretem a multat, minden régi követ, minden ködös mesét. De hát végre is a kiállítás a fő most itt. Egy új város épült erre a célra. Jó üzletember a belga! Papírból és más könnyű szövetekből olyan paloták emelkednek, hogy elvesz az ember az utcái között. Csak azt ne próbálja

meg az ember, hogy ily helyen keresni kezdjen valakit! Én is elvesztem, de nem bántam meg. Az eleven embereket jobban szeretem a holt tárgyaknál s gyönyörűséggel néztem a bemuszult flamandot, belga parasztot, amint gyönyörködött abban, ami az övé. Mert övé a pénz és az erkölcsi haszon, mit ez a kiállítás Belgiumnak hoz. Ugy nagyjában szölok a kiállítókról.

Franciaország nyújt legtöbbet. Bútor, kép, állat, vas, márvány, fegyver, gép, bőr, kagyló, selyem, csipke és toilettek. Szemképrázttató dolgok, merész, színes, pazar, művészi csodák. Vagyont ér egy-egy toilett. Bármennyire háborog bennünk a szociális forradalom, ezeket a toiletteket meg kell bámulni művészi szempontból, mert ide varázsolja az embert, a nőt, pusztítja a pénzt, de neveli az értékét. Orvosi, harcászati stb. termék is voltak, de röviden kell szólnom s csak azt emelem ki, ami igazán jellegzetes az egyes országok kiállításánál.

Németország üveg, ékszer, cipő, gép, és mindenféle lakás, főképp konyha berendezésekkel tűnik fel. Bányászata és gép-

technikája fényesen tanuskodik nagy németország gazdaságáról.

Belgium, a kiállító ország főnevezetessége a Kongó állam. Mint hangyabolyban, úgy zsúfolva vannak a termék. Mindenkül érdekel a fekete ország, sok esett róla, nem is olyan régen. Ruhájuk is alig van. szegény kongó négereknek, szöveteik mégis pazar színekben pompáznak s rajta van egy idegen világ karaktere. A gyékény és pálmaházak, a bambusz bútorok, piac, vásár, elefántcsont csere-bere, a farmok művelése, érkező hajók fogadtatása, viseletek, fejdíszek, csont, ékszer, gyökérruha, furcsa, buta, nehéz, régi istenekre emlékeztető szobrászatuk. Aztán kiválóak a missziós telepek berendezései, ahol ladyk, tengerészek, apácák, papok tanítják a kultúrát s a kongóbeli négergyermek már Mária kép alatt imádkozik.

Micsoda gazdag terményvilága van ennek az országnak! Csak úgy ontja a kincseket! Bambusz, gummy, dohány, kávé, sás, nád, kókusz, kakao, tea, gyíkbőr, bogár stb. Sokat mesélhetnék. Ez a pavillon a kiállítás érdekessége. Meg kell említenem, hogy aznap voltam Brüsszelben,

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

műveltség és tisztesség nevében, amely már nemzetközi kongresszusokat tart és nemzetközi megállapodásokat hoz létre, a pornográfia nemzeteket ölő veszedelme ellen!

Még egyebet. Mélyen tisztelt nagygyűlés, hozzá kell tennem, különben nem volna teljesen befejezett beszédem gondolatmenete. Magához a katolikus sajtóhoz is kell hogy legyen szavam. Mindenesetre felemelő a katolikus újságíróknak látni és hallani, hogy a katolikus közvélemény és társadalmi tevékenység, maguk a katolikus nagygyűlések is a legtöbbet foglalkoznak a katolikus sajtóval; felemelő tudat lehet nekik, hogy azt a sajtót, melynek életüket szentelik, a katolikus társadalom is egyik legfőbb kincsének tekinti, melynek megóvására, kicsiszolására és minél szebb keretbe való foglalására kész minden áldozatra. De ez a felemelő öntudat legyen egyszersmind ösztönzője is a katolikus újságírók derék, lelkes táborának, hogy minden tehetségükkel a lehető legjobbat, a legtökéletesebbet nyújtsák a közönségnek; hogy a katolikus újságok ne csak elveikkel és világnézetükkel, hanem stílusukkal, zsrnalisztikai ügyességükkel, jóízűségükkel és modorukkal, jól értesültségükkel, gyors és megbízható hírszolgálatukkal a nem katolikus sajtónak e téren legjobban termékeit elérjék, vagy felül is mulják. Adja Isten, hogy úgy legyen!"

Kegyelmes Főpásztorunk Rómában.

Levél a Szerkesztőhöz.

II.

Róma, 1913. nov. 6.

Kedves Szerkesztő Ur!

Mégis csak jó, hogy közkedveltségnek

mikor Szent Gudule napján az ország védőszentjének ünnepén, diadalmas egyházi kórménetek vannak a királyi család részvételével. Az ember szíve megdöbben a kultúra és a Krisztus hatalmán: a ruhátlan, pogány néger gyermek, modern, sőtétkék matröz ruhácskában, elképzelhetetlen sáppadt arcával és kisimíthatlan göndör fekete hajával, lehajlott fovel, imádkozva megy az Oltáriszentség után Brüsszel utcáin.

Az elektrikus kiállításon világitó szökökútak és virágok kápráztatják a laikus szemét, ki tehetetlenül áll az új idők tudományos csodáinál.

India a szönyegeivel! Perzsia szintén. Mennyi szín, mennyi finomság, mennyi kincs! Ugyanannyi nézőjük akad a sáppadt indiai és perzsa előrusító lányoknak is. Kár, hogy modern ruhában vannak. Rontja az illúziót, de azért bizarr kép. Perzsiában az ötvösmunkák is feltűnőek.

Itália természetesen a szobraival tűnik ki. Sokat és sokszor láttam az olasz művészetből, de itt hihetetlen dolgok van-

örvendő újságából nem csináltak napilapot. Mert előbbi soraimban a „holnap”-ra ígért levelemmel csúnyán elkéstem volna. Azon a holnapon annyi minden történt, hogy nekem nem maradt időm levélírára. Kérem tehát, vegye kegyesen további tudósításaimat.

Megígértem, hogy a primiciáról írok. Hát azt nem is szabadna kifelejtetni, ünneplés és szép volt. Gondolhatja örvendünk, mikor meghallottuk, hogy a Kegyelmes Ur hajlott a Collegium Germ. Hungaricum rektorának kérésére és legalább pár napra visszahozta körünkbe kedvelt kis seniorunkat, dr. Floznikot. Ő is örvendett nagyon, hogy itt is primiciálhatik. Különösek a Gondviselés útjai! Hol az ember csak a sötétet, a reménytelent látja és várja, ott is minden várakozáson felül jól végződik. Pár hónapja betegem kellett dr. Flozniknak itt hagyni tanulmányait és a collegiumot, ép pappá szentelése előtt, melyre immár hat éve készült itt. A gondolat, hogy az örök Rómába vissza nem jöhet, hogy nem itt mondhatja első miséjét, mint kollegái, s hogy betegsége miatt talán soha pap sem lehet, sok fájdalmat okozott neki. De ime, otthon hamarosan helyrehozta a túl szorgalmas munkában megromgált egészségét, s szülőhelyén, családjá körében mondhatta első miséjét, ott az aranyok földjén, hol hivatása zsenge bimbója fakadt. Második miséjét a gyulafehérvári főnöveldeben tarthatta, hol a hivatás mind jobban érlelődött meg benne, hol mint Püspök Atyánk gyónófia legszebb éveit töltötte s Szporni papa vezetése mellett nőtt nagygyá (noha elég kicsi maradt!) Aztán Rómába is visszajöhetett s harmadik miséjét itt mondhatta a San-Alfonzoban, a Segítő Szűz híres kegyképe előtt. A Kegyelmes Ur volt manuduktora, a két idősebb erdélyi kispap minisztráltunk neki. Itt még mise előtt, a

nak. Valamikor úgy magyarázta egy szobrász nekem: nézze ez a nagy művészet, hogy itt a márvány ruhákon át látjuk a vér, az ideg, az izom életét. Átlüktet a márvány kővén az élet melege, ez nem holt dolog. Nos, itt láttam női mellszobrokat, szökehajú leányokat, divatos kalappal, lefátyolozott arccal. Sárgapettyes, vagy barna, vagy rózsaszínű márványból való fátyollal s az alatt a női arc minden raffinált szépsége kidolgozva!

Hollandia stilszerű bájos pavillonjában az ékszer, a faragott és himezett egyházi dolgok tűntek fel. Hangszer, majolika és termények a föld legműveltebb gazdasági világából.

Canada: a tájképei színpompájával lep meg, amint a termék világát csodáljuk. A földgáz égését és alkalmazását mesteri elevenséggel mutatja be, mintha maga a lángoló pokol volna. Termés ezüstje és gyümölcse csodás gazdaságú. Japán az ő kincseket érő, mesevilágba való színpompás vázait mutatta be. Dánia e színeknek ellenkezőjét, csodás, halovány, leheletsze-

krestryében egy kedves jelenet is volt. Az újmisének egy hosszú — hatalmas barokk kelyhet készítettek elő. Igazán nem illett a primiciáns alakjához. A Kegyelmes Ur tudta ezt előre (mit nem sejt meg ő?) s a hosszú kabátja zsebéből egy igen csinos kis román kelyhet varázsolt elő a talpján email kereszttel és öt zöld drágakövekkel gombján. A kövek zöld színe az újmisének állandó jó egészsége iránt táplált jó reményét jelentette. Az újmisé miséje előtt, alatt és után is áldoztatott. Lehetek több mint háromszázan, köztük sok előkelő férfi. Itt a gyakori áldozás szépen virágzik! Az áldozók sorában volt az öreg Szoldatics bácsi, a 93 éves művész, kiről múlt levelemben írtam.

A primicia után a Kegyelmes Ur misézett a kegykép előtt fényes segédlettel. Könczey bácsi meghagyásából akart ott celebrálni. Ő is áldoztatott sokat s nagy örömmel. Azután díszreggelire hajtottunk a collegiumba, melyen az öreg festőművész is hivatalos volt. Délben nagy ebéd volt. A Kegyelmes Uron kívül ott volt Korum trieri, Lingg augsburgi, Schule padeborni püspök és az új bambergi érsek, aki azelőtt niurnbergi plebános volt és sok-sok előkelő vendég. A püspököket az erdélyi fotográfus le is fényképezte ebéd után. A rekreációba is eljöttek a püspökök. De tudja, Kedves Szerkesztő Ur, egyik sem tud úgy beszélni a kispapokkal, mint a mi Püspök Atyánk. Alig várták a németek, hogy közjüket jöjjen, s valami tanulmányos és amellet mulatságost beszéljen el. Már kétszer is köztünk volt így rekreációban.

Ugyancsak elsején este 6 órakor a német és magyar irodalmi körök rendeztek az újmisések és püspökök tiszteletére ünnepélyt. Volt zene (a dirigáló és az első hegedűs erdélyi növendék — ugye minden

rűer főnök árnyalatokat, amiket sohase feledtem el, mióta Koppenhágában ott jártam a dán királyi porcellán gyárban.

Még Ausztriát említem meg majolika, üveg, bronz, szobor dolgaival. Aztán volt egy pavillonban egész sereg apró sátor nemzetközi egyetértésben. Ott volt képviselve a Balkán, orosz, California, Guatemala, Egyesült-Államok stb. sok kézimunka, rajz, kép, szövet, stb. apróságokkal. Még Angliának volt egy hatalmas pavillonja, főleg ipari dolgokkal.

Igy fest nagyjában a genti világkiállítás, vagy mint a francia és flamandi nép nevezi: Gand. Bizony, akár így mondom, akár úgy, messze van innen ez az ő flamand város, messze van a francia szellemű és nyelvű Belgium, melynek e pillanatban csak annyi vonatkozását érzem a távoli Magyarországhoz, hogy volt egyszer egy aranyhajú királykisasszony, kiért eljött egyszer egy magyar királyfi.

Ádám Éva.

DR. DARAMUS KORNÉL

RENDEL: DÉLUTÁN 2-5-IG.

FOGÁSZATI MŰTERME

GIZELLA-UDVAR, I. EMELET.

GYULAFEHÉRVÁR.

telik Erdélyből?) — ének, szavalat, beszéd. Ez utóbbit a híres tirolai költőnek, Momanignak fia tartotta. A Kegyelmes Ur mindvégig jelen volt az ünnepélyen.

Elfeledtem megírni, hogy a díszebéd alkalmával igen sok sürgöny érkezett. Nagy urak: püspökök, praelátusok küldték üdvözlő sorait, köztük a salzburgi bíbornok is. De mondhatom szép szövegezésben mindenik közt feltűnt egy erdélyi sürgöny; Flozniknak címezve a következő szöveggel: „In loco geniitricis sanctorum ora pro patriotis pro te hodie vicissim orantibus, ut sicut in terra, et in coelis fiant membra Consortii omnium Sanctorum. Geysa Koeroesy“. A kolozsvári plebános is küldött táviratot, melyben a Főpásztort üdvözölte és az újmisének gratulált. Az ebédnél a trieri püspök, a híres szónok tartott magas szárnyalású német beszédet.

November 2-án a hitoktató iskolánknak volt nagy ünnepe. A direktor felkérte Kegyelmes Atyánkat, hogy 8 óraor mi-sét mondjon s megáldoztassa a kis olaszokat. Nem is kell mondanom, milyen örömmel fogadta a Kegyelmes Ur az alkalmat, az itteni ifjúságot is megáldoztatni. Régi jöltevője ő az itteni scuola cathedistica-nak. A fiúk jól ismerik a Püspök Urat, csak a nevét nem jegyzik meg. Ha róla beszélnek, azt mondják: „quel vescovo, chi ci ha dato del caffè“, (az a püspök, aki nekünk kávét adott.) A Kegyelmes Ur t. i. két év előtt első áldozásban részesítette őket s közülök sokat meg is bérált, s utána jó reggelit adott nekik. Persze ezt nem felejték el két év alatt sem. Körülbelül hatvan kis talián áldozott, kis énekaruk kétszólamu énekeket adott elő. Mise után egy erdélyi kispap predikált a szent áldozásról, aztán a sekrestyében gyűjtötte maga köré a fiúkat a Kegyelmes Ur és beszélt nekik az ő fiairól messi Erdély hazában, s mondott sok kedves dolgot az Ur Jézusról, a gyakori szentáldozásról. Képecskéket, no és cukrot is osztott közöttük, s ígéretüket vette, hogy a jövő vasárnap mindenikük még hoz egy társat az Ur asztalához. Azután reggelizni ment, s a reggeli alatt az ifjúsági kongregáció elnöke és egy hosszú hajú kis olaszocska állított be a Püspök Urhoz nagy virágcsokorral, s megköszönték irántuk való sok jószágát.

Az óra már fél tíz felé járt, és sietnünk kellett. Mint jeleztem első levelemben, Ő Szentsége hívta Püspök Atyánkat audienciára. Kényelmes batárban hajtottunk a Vatikán felé; a Kegyelmes Uron olyan öröm látszott, mint a gyermekén, ki atyjával találkozni készül. A földön nincs szebb, bensőbb viszony, mint a szülő és gyermek közötti. De szinte mondanám, Ő Szentsége és a Kegyelmes Ur közt még bensőbb a viszony. Ismerik s megértik egymást, közösek gondolataik és világreformálói terveik. Avagy nem Krisztusban törekedett megújítani az embereket Püspök Atyánk, még mielőtt a dicsőn uralkodó X. Pius Péter trónjára lépett volna s a világnak kihirdette nagy programját: Restaurare omnia in Christo? Nem-e rég a gyermekek gyakori áldozásán dolgozott Püspök Atyánk, mikor az ugyanezt tartalmazó pápai dekretum megjelent? Ilyen egyező akarát, apostoli

szellem, Krisztusi gondolatok mellett nem csoda, ha oly jól ismeri Püspök Atyánkat a pápa.

Ezelőtt négy éve, jól emlékszem, első kihallgatáson voltam Ő Szentségénél kollégáimmal, mint frissen a piros reverendába bűjt növendék. Mindnyájunkat kézcsofokra engedett, miközben sorra kérdeztek, milyen egyházmegyéből vagyunk. A többiektől aztán semmi mást nem tudakolt. Mikor meghallotta, hogy Erdélyből vagyok, rögtön kíváncsian érdeklődött a Püspök Ur egészségi állapota iránt, nevét is korrektül kiejtve. Gondolhatja, milyen büszke voltam akkor én.

A maestro di camera azt mondta, hogy mi hatan, t. i. a négy germanikumai növendék, Radványi és János püspöki inas, a többi audienciát váró tömeg közt fogjuk Ő Szentségét láthatni, de a Kegyelmes úrnál nem mehetünk be. De hát nem azért vagyunk Majláth Püspök kispapjai, gondolám magamban, hogy velem ne mehesünk. S igazam volt. A Kegyelmes úr körülbelül háromnegyed óráig volt benn, ami feltűnő hosszú idő. Az anticamerában már nagyon idegesek voltak. Csodálkozva kérdezték, ki van benn ilyen sokáig. Némelyek azt válaszolták, hogy egy kis püspök; mások azt is tudták, hogy az erdélyi főpásztor. De megérteni nem voltak képesek, miért marad annyit ideig benn. És várniok kellett a püspököknek, monsignoroknak, frakkos, érdemjellel telirakott mellű nagy uraknak, mert az erdélyi püspököt még mindig nem engedte magától a pápa. Mi hatan messi voltunk az anticamerától, s vártuk, reméljük, hogy privát fogadásra be is mehetünk. A János inas egyre kérdezte, mennyi fal választ el Ő Szentségétől. Lehetett vagy husz közte és köztünk. Egyszer csak utánunk jött egy nemesi gárdabeli lovag s fényes termek márvány padlóján vezetett Ő Szentsége dolgozószobájába előtti trónterembe. Már csak egy vékony ajtó választott el a szentatyától. A vékony ajtón áthallatszott a beszédük moraja. A szmirnai szönyegen hallgatag állva hallottuk a katolikusok fehér atyjának kedves hangját. Sokat, nagyon sokat beszélt. Természetesen, hogy miről, azt csak ketten tudják a földön: Ő és a Püspök Ur. Annyit megtudtam, hogy a relatió magánál tartotta és azt mondta: legeremo, én magam fogom olvasni. A többi püspököket a kongregáció olvassák. Végre nyílt az ajtó és egy kamarás bevezetett minket is a szentatyá dolgozószobájába. Iróasztala mellett ült a Kegyelmes Urral, ki minket egyenként bemutatott, elsőnek az újmisést, aztán Radványit, a másik hármat és végül a hű Jánost. Ő Szentsége igen örvendett, hogy Püspök atyánk az általa alapított bibliai intézetbe hozott növényeket. Igazán jól esett neki. Aztán szorgalmas munkára intett minket, s tanulmányainkra és mindenkire, akire gondolunk áldását adta, a Kegyelmes Ur érmeit és olvasóit is megérintette, megáldotta. S ezzel indultunk kifelé. A szentatyá még egyszer megfogta a Püspök Ur kezét s kebléhez szoritva érzélteljes hangon mondá: „Caro mio Monsignore.“ Ha magyarul „drága püspököm“ -nek fordítom e szavakat, keveset mondtam belőle. Az érzést pedig, melylyel a szentséges atya e szavakat kiejt,

leírni nem tudom, csak valaki iránti különös szeretetére következtetek belőle.

Kedves Szerkesztő Ur! Az ember nem is érzi a szentatyánál, hogy a világ legnagyobb ura, Krisztus Urunk helytartója előtt áll, kinek hatalmában van oldozni és kötni mindeneket. Nem a hatalmat érzi az ember, hanem az Ő nagy szeretetét, atyai jószágát, s ez könnyekig meghatja a tekintélyt, a hatalmat máshol oly könnyen észrevesző alattvalót. Megkérdeztem a Kegyelmes Urat, hogy lehet, hogy háromnegyed óráig volt benn. „Igazán, felelte, oly sokáig voltam? Azt hittem, hogy csak tíz perc volt“. Ugy-e érthető, Kedves Szerkesztő Ur? Nekem is úgy telik az idő, ha a Kegyelmes Urnál vagyok, mintha a perc csak pillanat volna.

3-án zárandokutrá ment Püspök Atyánk, a hét főbazilikát látogatta. 26 évvel ezelőtt Lollok bácsi volt itt, mint fiatal pap, s Lollok bácsi jó halálra készült, s ezért végezte a nagy búcsukkal összekötött zárandokutat. A Kegyelmes Ur is jó halálra készült ugyanazon az uton az apostolok sírjánál, az Örök Város főkegyhelyeinél imádkozva. Bárcsak ő is e halálra készülés után még legalább 26 évet élne, mint Lollok bácsi!! Délután a Campo Santot kereste fel, a kis temetőt, s ott Szent Péter árnyékában pihenőkért imádkozott, sirjaikat megáldá.

Nem egy magyar kispap porlad ott Péter sírjához közel Tavaly meghalt szent életű növendékünk sírjánál sokáig imádkozott, hiszen életében igen szerette őt. — Este, Kegyelmes Atyánk névnapjának előestéjén a gratuláló küldöttségek jártak a püspöki lakosztályban. A rektor, elüljárók, erdélyi kispapok, Szent Imre kör, mind külön ment gratulálni. Másnapra volt tervezve a kis ünnepély. De felsültünk. Püspök Atyánk nem is misézett itthon. Reggel korán ellillant, s késő este jött haza. A portás minden látogatónak sajnálattal mondta: „Non e tornato per tutta la giornata.“ Miséjét, a San Ignazióban mondta Szent Alajos sírja fölött. Az ifjúság égi védnökétől kért sok kegyelmet az ifjúság atyja sok-sok fia számára. 8 óra-kor a Gergely egyetemén hallgatta végig a 71 éves Bucceroni lelkesült s érdekes előadását. A pápa iránti engedelmségről beszélt, a Kegyelmes Ur örvendő hallgatta, mert ez fődolog a papi életben. Észrevétlen ült a hátsó padokban a franciák és német-magyarok padjai közt. Azután a biblikus intézetbe ment. Különbön hogy hol járt egész nap, nem tudom. Kerülte a gratulációkat és ünneplést, mint otthon is szokása. A seniorunk Püspök Atyánkért mondta miséjét Szent Károly szíve előtt azon a névnapon.

Nov. 5-én, Szent Imre napján kollégiumunk templomában misézett a Kegyelmes Ur, a négy növendéke asszisztált. Este pedig az itteni Szent Imre magyar kör rendezett Ő Excellenciája tiszteletére diszgyűlést. Dr. Spesz Mihály az idény elnök mondott megnyitót, s köszönte meg a magas látogatást; majd a tavalyi elnököt, Floznik dr.-t búcsúztatta el. Mert neki mégis csak jobb egészségre, ha a nehéz olasz klímát itt hagyja egyelőre, s nem lélekölő tanulással, hanem aktív munkával foglalkozik. Azután Dr. Dóry Lucián tartott felolvasást a „Theosophia és a csoda“

cimmel. Kegyelmes Atyánk igen figyelmesen hallgatta és közbe szólásaival fejezte ki érdeklődését és tájékozottságát a theosophiáról is. Egy erdélyi növendék szolt bővebben még az előadáshoz, s aztután Püspök Atyánk lépett a katedrara s szokott meleg hangján intett, buzdított, irányított, tanácsot adott, mit és miről és hogyan dolgozásról oktatott, a kör céljaira gazdagon adományozott és az ülés végén a tizenhat magyarra s munkásságukra adta főpásztori áldását. Felejthetetlen lesz a messizi idegenben, a nagy Romában az egyetlen kis magyar szigetnek, s a sziget lakóinak, kiknek piros reverendájuk alatt magyar sziv dobog, a Kegyelmes Püspök Ur látogatása.

6-án a Reparatrice apácánál misézett a Püspök Ur nővére meghagyására. A nővérek kocsiit küldtek utánunk. Gyönyörűen díszített templomukban kitett Szentesség előtt volt a mise. A kék-fehér ruhájú apácák hosszú sorban, halkan-csendben lépdelve járultak az Ur asztalához. Minden szép, tiszta, méltó az Ur Jézushoz. Igazán nincs ideálisabb a földön, mintha a női lélek és kéz finomsága veszi körül az Urat és készít neki illó hajlékot. — A reggelinél a budapesti magyar apácát mutatták be a Püspök Urnak, kinek leánya rég apáca, s ki most lépve be a rendbe itt végzi novitiatását. Gondolja el Kedves Szerkesztő Ur, milyen nagy volt az apáca öröme, hogy magyarul beszélhetett, s ép Majláth püspök áldását kaphatta, kit a budapesti oltáregyletből régen ismer.

Alig jöttünk haza, újra induli készült a Kegyelmes Ur. Bámulatos, mennyi mindent képes elvégezni egy nap alatt, s a sirocco mellett is jókedvű és sohasem fáradt. Mindenkit fogad, mindenkinek mond egy jó szót, mindenkire gondja van. 10 órákor hatalmas autón ment a Vatikánba. Ő Szentségének akarja bemutatni az Életet, Zászlónkat, Nagyasszonyunkat, Kis pajtást és Diák Naplót s az egész irányt megakárja vele ismertetni. Szóval ma újra a pápánál lesz egész délelőtt. Onnan a trieri püspökkel autón utazik Mondragoneba (Frascati mellett) a jezsuita fi-növeldebe. Onnan talán az Albano és Némitó festői vidékére is elmennek, honnan a tyrheni tenger hullámain s apró halászbárkáit is jól lehet látni.

8-án a Szent Péter sirján fogja Kegyelmes Atyánk püspök társaiért a vérontás nélküli áldozatot bemutatni. Aztán 9-én este válnunk kell tőle. A tenger királynője felé, a lagunák városába veszi útját, onnan hazafelé. Amíg Önökhöz ér vissza, Kedves Szerkesztő Ur, remélem már rég megkapta leveletem.

Nagyszzebeni események.

(Missziók. — Az új temetőkápolna megáldása. — Ováció a herceg-plebános tiszteletére.)

A Nagyszzebenben, a jelen év kezdetétől, rafinírozott gonoszsággal megindított mozgalom, melynek célja a német ajku kath. híveknek a luth. felekezetre való átcsábítása, a hírlapokból eléggé ismeretes.

Nincs mód és eszköz, melyet céljaik elérésére fel nem használnának. A vegyes

házasségekknél a rokoni összeköttetések, a rábeszélés; a szegényebb híveknek anyagi előnyök, munka ígérete, máshol fenyegetés, terrorizmus, a mesterembereknél a munka megvonása stb. Templom, iskola, helyi német sajtó, szóval minden felhasználatik arra, hogy a szegény, kevésbé hithű német katolikusokat eltántorítsák az atyáiktól öröklött ősi hitől.

A mozgalom vezére ágensei által betolakodik a családok szentélyébe, s ahol csak valami kilátás van, nem nyugszik, míg hittagadásra nem vezérli az elcsábítottakat. Sőt körül jár az erdélyi német ajku városokban előkészíteni az aversionális mozgalmat. Mint mondják, kijelentette, hogy addig meg nem pihen, míg ezer kath. hívőt el nem tántorit hitétől.

Hú csatlósa az ultra szász „Bürger Zeitung”, melynek mindennapi kenere a katolicizmus gyűlölete. Ez a lap nyíltan hangoztatja, hogy a kath. vallásban igazi német többé nem maradhat, mert nyelvét és nemzetiségét elveszti, gyermekeik az iskola által magyarokká válnak. Lázítóan szólítja fel a kath. híveket a hittagadásra.

A luth. templomban meg nyíltan, sok száz hallgató előtt predikál a luth. pap a katolikus és lutheranus vallás közötti különbségről, természetesen az ő szája ize szerint, a lélekfogdosás előmozdítására.

Azt hirdették, hogy személyi ügyekből keletkezett ezen hithagyási mozgalom. A jelenlegi anygallelkű plebános nem tűrhette tovább a volt főgondnok basáskodását az egyházi ügyekben és lerázta magáról a nagyszzebeni volt plebánosokon és az egyházközségen évtizedeken át súlyosan nehezedett és minden igaz haladás megálló nyügöt és ennek következményeként, bosszúállás volt oka a mozgalom megindításának, melyet kezdetben a német nyelvnek háttérbe szorításának hamis cégére alatt indítottak meg. Lehet, hogy ez sietette a mozgalom kitérését, de azóta nagyobb tényezők állanak a kulisszák mögött. Tudva van, hogy a kivándorlás és az egykerendszer által megfogyatkozásnak indult szász népnek vezérei mindent elkövetnek nemzetük szaporításának előmozdítására: betelepítésekkel, kivált a bánáti német ajku fiúk nevelésével. A vér felfrissítésére különösen szeretik a német kath. hívek áttérését, mert szaporább faj, megmenti őket a kihalástól.

A náluk általánosan ismert „türelmeség” indítja őket, hogy az ausztriai „Los von Rom” mozgalommal nagyon is rokonszenveznek. Ezt szeretnék nagyobb mérvben nálunk is meghonosítani. A „Los von Rom” mozgalomnak előfutárja az Allddeutsch mozgalom, melynek felélesztésére, hogy mit tesznek a Bánátnban és a Dunántuli kath. németek között a mi szászaink, annak fogalma lehet, aki olvassa a nagyszzebeni „Tageblattot”.

Hogy a nagyszzebeni hithagyási mozgalom a szász nacionalistáknál ép kapóra jött és hogy a kulisszák mögött pénzzel s talán külföldi pénzzel is dolgoznak az bizonyos.

Az áttérési mozgalom megakadályozásán a herceg-plebános és a nagyszzebeni papság teljes erejükkel dolgoznak. Ezen célból alapította a herceg-plebános a ma-

gyar és német nyelven megjelenő „Nagyszzebeni egyházi Tudósító”-t, mely igazi hiányt pótol ezen városban, hol a német nyelvű lapokban csak gunyt, ellenséges érzületet tapasztalhatott a kath. olvasó vallása iránt. Ezen kis lapocská minden kath. mozgalomról informálja a hívőket és valódi apostoli munkát végez.

A kath. híveknek hitükben való megerősítése céljából tartatott a herceg-plebános az elmúlt hetekben magyar és német nyelvű sz. missziókat.

A magyar nyelvű missziókat október 18-ától 26-áig tartották P. Jámor L. és Vargha J. pesti jézus társasági atyák. Naponkint zsufolásig megtelt a belvárosi plebániai templom magyar ajku ájtatos hívőkkel. A misszió keretében a legmeghatóbbak voltak a Mária kongregációk ünnepele, melyben fehér ruhába öltözött, kezeikben égő gyertyát hordó felnött leányok hódoltak az Istenanyának és az Oltárszentség tiszteletére rendezett hódolat és megkérlelés, midőn égő gyertyát hordó nagy számu tanuló ifjuság s a hívők ezrei borultak le a Legméltóságosabb előtt, forró imával esedezvén az egyházközségért.

A német nyelvű missziókat okt. 26-tól nov. 4-ig P. Frölich G. és Köth K. bécsi jézus társasági atyák tartották a mostani nagyszzebeni viszonyokra való tekintettel, szintén szép sikerrel. A német nyelvű Mária ünnepelet és hódolati megkérlelést, a magyarokhoz hasonlóan ők is megtartották.

A missziók tartama alatt a gyónok száma, nem számítva az intézetek növendékeit az 1200-at meghaladta, az áldozások száma kerek 2000 volt. Vajha a szent misszió hatása állandó és regeneráló lenne!

November 3-án nagy ünnepelelenségel benedikálta a herceg-plebános a néhány évvel ezelőtt megnyitott új központi temetőben épített monumentális temetőkápolnát.

Szükség is volt ezen kápolnára, mert a központi új temető felállítását következtében a régi temetők beszüntettek és a kath. híveknek nem volt az új temetőben helyiségük, ahol az egyházközség nagyságához és tekintélyéhez megfelelően halottaikat felravatalozhassák és érettek a szent mise áldozatot bemutatthassák. A mindenre gondoló plebános, püspöki engedéllyel, talán 44.000 korona kölcsönt vett fel, melynek kamatait a sajátjából fizeti, míg a sirboltak eladásából a költségek meg nem térülnek.

A majdnem templom nagyságú kápolna hossza az előcsarnokon kívül 23 méter, szélessége 13 méter, a kupola belső magassága 12 méter, külső magassága 15 méter. Oszlopos előcsarnoka van, felette ragyog az aranyos kereszt, mely a kath. jeleget messziről mutatja. Belseje minden szükségessé el van látva karzattal és a kriptába levezető széles lépcsőkkel. A főoltár Püspök Urunk adománya. Még megemlítendő a kápolna két 4 méter magas üvegfestménye, melyek ritka szépségűek, ábrázolván Krisztust a keresztján és Krisztus feltámadását. Az üvegfestményeket, melyek 4600 koronába kerültek, az olasz Feltrinelli-család ajándékozta.

A kápolna egész terjedelme alatt vi-

lágos kriptá terül el. 84 sírhely van benne, melyeknek eladásából a kápolna összes költségei bizvást megtérülnek.

A kápolnát a református vallású Szalay Ferenc nagyszabeni építész teljes díjtalanul tervezte és az építést is teljes díjtalanul vezette. Ritka példa a mai önző korban, miért is fogadja e helyen is az elismerés háláját.

A kápolnát Jableczky nagyszabeni kath. építész építette fel.

A kápolna benedekülésére, melyet a herceg-plebánus végzett, nagy hívő sereg gyűlt egybe. A városi tanács is képviseltette magát Dörr polgármesterrel, Hochmeister tanácsossal és a rendőrkapitányval. Benedekülés előtt P. Fröhlich beszélt az ünnepély jelentőségéről, a kereszt jelenvényéről, melynek árnyéka alatt nyugosznak a holtak itt e temetőben.

Az ünnepélyes „Requiem“-et szintén a

Az ünnepélyes „Requiem“-et szintén a polnában, mely alatt a kóruson felhangzott az egyházi énekegylet tagjainak ajkán, Resch karnagy vezetésével a „Requiem aeternam“ és a fölséges „Dies irae“

A herceg-plebánus 5 évi nagyszabeni lelképítőkodásának ideje alatt a kath. intézmények óriási mértékben gyarapodtak. Így a plebániális templom fűtésére eddig 14.000 koronát gyűjtött. Ezen összegnek gyarapítását tüzte ki a nagyszabeni kath. oltáregyesület által rendezett nyerevény sorsjegyhúzás is, mely okt. 12-én történt meg. A hívek által ajándékozott 155 drb. értékes ajándéktárgy soroltatott ki. A kibocsátott 1000 drb. sorsjegy mind elkelt és a tiszta jövedelem 2046 korona 20 fillért eredményezett a templom fűtése alapjának gyarapításához.

A herceg-plebánus 5 évi nagyszabeni lelképítőkodásának ideje alatt tett óriási áldozatai a templom, iskola, kath. jótékonyosság, kath. egyesületek, a szegény ügy, társadalmi jótékonyosság terén, az ő példás papi élete, szeretetreméltó egyénisége elismerésül, a hívek szeretetének bizonyosságául, az őt az utóbb időkből ért igazságtalan támadások ellensúlyozására a belvárosi kath. egyházközség f. hó 9-én plebánosának tiszteletére a nagyszabeni „Társaságházban“ nagy óvációt rendezett.

Őszintén mondhatom, hogy Nagyszabenenben 2 évi tartozkodásom ideje alatt ilyen méreteiben impozáns, lelkesedésre nézve ilyen őszinte, kivételében ilyen sikerült ünnepélynek tanuja nem voltam. A nagy „Társaságház“-ban több szorongott 3000 embernél, sokan a későn jövők közül kiűnt is rekedtek. A közönség között ott volt az egész generalitás, a kath. hívek előkelői, tengernyi nép.

Az ünnepély a 31-ik ezred zenekara nyitotta meg, előadván Rossini „Tell Vilmos“-ának nyitányát. Majd az egyházi zenegyesület és kath. legényegyesület egyesített énekkara, Resch karnagy vezetésével énekelte Fesca „Jámbor sejtetem“ című művét a legnagyobb precizitással és hatással.

Most következtek az ünnepi beszédek és a hitközség 2000 tagjának aláírásával ellátott diszalbum átadása. Németül beszélt Schublach Henrik, a cellulógyár igazgatója, magyarul dr. Wiedern Adolf főgyógyász helyettes. Következtek a fogá-

rasi egyházközség részéről Zankó főördömérnök, a fogarasi oltáregyesület részéről Szentirmay I. állami főgimnáziumi tanár, a nagysinkai egyházközség részéről dr. Karatsay járási számvivő. A német hölgyek nevében beszélt Hauschka Ferencné tábornokné, a magyar nők nevében pedig Lattenberg Lajos, városi főmérnök neje.

A megható üdvözlésekre a herceg-plebánus előbb német, azután magyar nyelven válaszolt. Háláját fejezte ki az egyházközségnek ezen szeretetnyilvánításért, háláját a Mindenhatónak, hogy őt telenni az egyházközséget megsegítette. Majd folytatta, ha ellenségei az egyházközségben a hívek és a lelkipásztor közötti szeretetet megzavarni igyekeztek ép az ellenkezőjért érték el, mert ez a szeretet ma nagyobb és sokkal bensőbb, mint azelőtt; ha az egyházi életet aláásni, a hívek hitét megsemmisíteni szándékoztak, ép az ellenkezőjért tapasztalhatják, a hitélet az utolsó hónapokban, a templom látogatása, a szentségekhez való járulás soha sem volt nagyobb, mint épen most; ha azt gondolták, hogy munkakedvét lenyűgözik, erélyét megtörik, ép az ellenkezőjért érték el, mert sohasem munkálkodott többet, mint a most lefolyt szomorú napokban s erélye, Istenben való bizodalma sohasem volt nagyobb, mint most. Szeretettel zárta szívébe a nagyszabeni egyházközséget s igéri, hogy bárhová rendeli az isteni gondviselés, a nagyszabeni egyházközség és hívei mindig első helyet fogják szívében elfoglalni.

Különösen megleghangu volt beszéde, midőn magyar nyelven szólott. Lehetett érezni, hogy szíve mélyéből beszél, hogy igazi magyarnak érzi magát, kinek e haza édes anyja, ki midőn különböző ajku híveinek egyaránt adatai és senkit jogaiban, nyelvében soha meg nem rövidített, mégis leginkább magyar híveit szereti, kik mindvégig állhatatosan kitartottak mellette a megpróbáltatás nehéz napjaiban. Frenetikus, szünni nem akaró tapsvihar, éljenzés, „hoch“ kiáltások jutalmazták beszédeit.

Az egyházközség által ajándékba adott diszalbum remek fehér színű maroquin kötésű. Első lapjain a hitközség magyar és német nyelvű felirata, melyet érdemes volna közölni meleg hangja, mély értelmű gondolatai miatt, de terjedelme miatt nem fér el e lap keretébe. Az albumot kívül Hohenlohe hercegi család, remek kivitelű családi cimere ékesíti.

A kath. hölgyek, az Oltáregyesület és a Jézus sz. Szíve társulat nevében a nagyszabeni belvárosi templom szentélyének Mathey festőművész által festett remek kivitelű aquarell képét nyújtották át a következő magyar és német nyelvű felirat kíséretében.

„Szeretett lelkipásztorunknak, Főméltóságú és Főtisztelendő herceg Hohenlohe Waldenburg Károly Egon főesperes-plebánus urnak, aki fenekelt szellemével, magas röptű lelkével, ennek gazdag kincsével, szíve legnemesebb tulajdonságával a nyomort enyhíti, a sajtó sebekre irt telet, aki ragyogó példájával, örök feledhetetlen emléket hagyott mindazok lelkében, akik oly boldogok voltak mély átszellemül, Istennel telített egyéniségét közelbról megismerni, mély hódolatunk,

örök hálánk, igaz hűségünk jeléül, felajánljuk buzgó, odaadó, önfeláldozó működése színhelyének, első parochiájának szentélye képét.“

Remek szépségű virágcsokrokat kapott az ünnepelt anyja, Hohenlohe Klodvigné Ó Kegyelmessége, ki szerető fiával mindenkor egyet érzett, s kinek talán hosszu napok után ez volt az első örömtelt órája.

Most a sürgönyök felolvasása következett. Nagyon megleghangu táviratot küldöttek Széll József, fogarasi főispán és neje, Kozma alezredes Szombafalváról, Meizel brassói apát, Szóts porumbáki, Melczer szentágotai, Csíky nagysinkai, Simon Jenő provinciális fogarasi, Bartha Szolán verestoronyi, Veress vizaknai, Merza erzsébetvárosi plebánosok a maguk és egyházközségeik nevében, a megyesi zárda. Hussek „szerdahelyi plebános az ünnepélyen személyesen jelen volt.

A táviratok felolvasása után a kath. zeneegylet és a kath. legényegyesület kara a katonai zenekar kíséretével elénekeltek Nondvich „Heinzellmennchen“ című darabját oly sikerrel, hogy a szünni nem akaró tapsvihar következtében meg kellett ismételnök. Végül az ünnepélyt a zenekar zárta be Schlögl „Fleures hongroises“ című darabjával.

Így folyt le a szeretet és hála sugalta szép ünnepély, melyben nem volt semmi mesterkelt, igazi szívek sugalták, igaz érzületből annak a lelkipásztornak jutalmazása és elismerése, kinek minden gondolata és tette Isten dicsőségének előmozdítása után híveinek boldogítására van szentelve.

T A N Ü G Y.

Az Udvarhelymegyi r. kath. tanítóegyesület havasalji fiökkörének Kápolnásfaluban lezajlott őszi gyűlése kritikáját sejttem és sajnálom. Sajnálom azért, mert egy lélek, mely oly szépen tudja elringatni magát a vidék bájos panorámájában, nem szokott annyira meghibbanni, hogy szemenszedett vádakkal lépjen fel a nyilvánosság előtt és hintse a konkolyt. Az ilyen lelkületű tollforgatónál nagy hiba van a kréta körül, mert lám-lám egy elhangzott igazságért a tanítók iránt érzett örökös izzó gyűlölet a panorama festésnél is tajtékozva tör elő s hív tetemre elősorban engemet, azután a körnek méltánytalanul lesajnált összes tagjait.

Ki ez a tollforgató, illetőleg tolakodó, békességet felborító cikkező ur? Sejttem és sajnálom ballépéseit! Hideg közönyről beszél, pedig közönyről ott, — ahol a tanítótság testvéri szeretetben él — szó sem lehet. S hogy pedig a gyűlésen az elnök azt hozta fel, hogy a jelen gyűlés nem olyan népes — mint amilyen szokott máskor lenni — ez még nem azt jelenti, hogy a tagok egyáltalán nem érdeklődnek; mert hiszen fiökkörünknek 33 tagja közül alig van 2—3 olyan tagja, akik már koruknál fogva sem szívesen mozdulnak ki otthonukból. Ettől és a jelen esettől eltekintve gyűléseink elég népesek szoktak lenni. S hogy a nagyontisztelendő klerus nevében cikkező ur ilyen hangon mer nyilatkozni, azon csak bámolni tudok, hi-

szen nem véve utóbbi két gyűlésünket — a papság elég tekintélyes számban vett részt tanítói értekezleteinken. S hogy az erre vonatkozó impresszióját honnan vette cikkíró ur azt is sejtem, valószínűleg beteges képzelődésének lesz a szüleménye.

Gyűléseink nivója nemhogy súlyedt volna, de most is azon a magaslaton áll, hogy abban bárki is részt vehet. S a fiatal generáció pedig, képzettsége s tudása által annak színvonalát csak fokozta és emelte.

Az egyesület elnöke pedig visszautasítja a cikkíró úrnak a róla tett bírálatát már csak azért is, mert a nyert nyilatkozatok szerint úgy vezette eddig az egyesületet, hogy azzal úgy a tanítóság, mint hivatal előjárói meg voltak elégedve. De visszautasítja cikkíró úrnak támadását azért is, mert olyan ember, aki a maga indignáló érzéseinek nem tud parancsolni, az másokról ne merjen ily módon és hangon nyilatkozni. A gyakorlati tanításokról szólva, azokat cikkíró ur sablonosaknak mondja és talán unalmasoknak is találja — elliszem, mert cikkíró úrnak a tanítás nem lévén mestersége — gyönyörűséget nem is találhat benne. Ami pedig cikkíró úrnak az államosításra vonatkozó célzását illeti. — talán tévesen tetszett azt felfogni, mert hiszen ha én báró Eötvös ideális lelkének azon felfogását, hogy az egyetemes népoktatást nem az iskolák jellegében, hanem a nevelés-oktatás mértékében, a tanítók egyforma képzése és ellátásban ismerte fel — vettem fel motivumul, — ez nem az államosításra való kaecingatást jelenti. Én az államosításra sem felolvasásaimban, sem beszédemben nem utaltam, ezzel és ilyenekkel népszerűségemet sohasem kerestem, mert eddigi huzamosabb munkám sikere megadta nekem azt a csendes megnyugvást, hogy csalfa lidércfény után ne futkározzam. — Cikkíró úgylátszik — az államosításnak sokat emlegetésével talán inkább kaecingatást affélé, mint én, — s mintegy ezzel akarja felhívni a hatóságok figyelmét arra, hogy bizony egy olyan elhagyatott, a tanítóit fizetni nem bíró — önök által lakta községre nagyon is ráférne az államosítás. Ez ám a cikk tendenciája. S látja kérem, nem is olyan rossz tanügyi politika — mint is milyennek uraságod gondolja. A felekezeti iskolákat ünnepélyek rendezéséből befolyt fillérekkel fentartani nem lehet. S hogy egyik-másik mit tesz ilyen irányban, az egyéni dolog, de hogy ön tisztelt cikkíró úr az egész udvarhelymegyei katolikus tanítóságról így mer nyilatkozni, ez nem ildomos, már csak azért sem, mivel állítása teljesen nélkülözi az igazságot. S hogy talán önök nincsenek ilyen kellemes helyzetben — és igen sőtét üvegen bírálgatja az ön által nem ismert vidéki tanítóságot — azt első sorban önmagának és annak köszönje, hogy szép falujokban a tanítóság nem veheti meg a lábát, s ennél fogva szociális munkát sem kezdhet, mert arra még kevés a tanítóság, hogy minden reggelire egy tanító faljanak fel.

Az igen tisztelt cikkíró úr támadást lát személye ellen, s vajjon miért? Talán azért, hogy nem méltóztatott saját falujában a meghívásra gyűlésünkön megjelenni? Tényleg szóba jött, hogy ime a gyűlésen még az iskolaszéki elnök sem jelenik meg, s akkor mit várjunk az iskolaszéktől? Az iskoláról igaz, hogy kemény kritika hangzott el, de hogy egy iskola oly hiányos felszereléssel és oly rondán állítsák a kultura szolgálatába — igazán itt lehetne beszélni az illetékes közegek rendkívüli nagy mulasztásáról, s még valaminek a hiányáról is. A jegyzőkönyvön a cikkíró úr annak hitelesítés kimondása után akart változtatni, s hogy ez neki nem sikerült — azért dühöngi ki lelkének keserűségeit. Színtelennek mondja a felolvasást. Magától értetődik, hogy nem tetszik cikkezőnek a komoly értekezés. Pláne nem tetszik, ha az értelmi nevelésről szól... Avagy doktori értekezéseket vár magas régiókból, — mint igen gyakran ma színtelen predikációk, melyek fent a fellegekben röpöködnek el s nem hulatják alá a kegyelem harmatját. Jobb alatt járni, mint fent nyargalászni. Kár volt kedves cikkíró úr sötét álarca alatt támadni meg egy testületet, mert hiszen a beteges szimptomákról rögtön uraságodra ismertünk. Több türelmet, hogy összeférhetetlen, önmagával is meghasonlott beteges lelkületéből mielőbb kigyógyulva — ezután úgy ismerje és értékelje a tanítóságot, amint azt a jelen században ismerni, értékelni és becsülni szokás.

Szabó Antal,

H I R E K.

A Státus egy évi munkássága.

Előttünk fekszik az igazgatótanács jelentése, mely részletesen beszámol az év folyamán végrehajtott munkáról.

Elmondhatjuk, hogy ez a munka férfimunka volt.

Az igazgatótanács céltudatosan indult neki a nagy feladatnak, hogy Erdély szorongatott magyar katolikusait a pusztulástól megvédvé, őket erőhöz juttassa és hogy a lelki szükségben szenvedők részére alkalmas módon lekipásztorokról gondoskodjék. Ezen kettős cél valóban minden jó ember diéséretére méltó. Sok még a teendő, de már a kezdet is nagyon biztató. Isten áldását kérjük azokra, kik szívük egész lelkesedésével karolják fel e szent ügyet, mely népiünk megmentésének ügye. A népméltos öntudatos munkájában a státus a következő lépéseket tette:

1. Ismételt szorgalmazta a kepe megváltását.
2. Nagyarányú mozgalmat indított a leánygyházak önállósítása érdekében.
3. 7 gimnázium, 2 tanítóképző, 190 elemi és polgári iskola fölött gyakorolta a felügyeletet és gondozta azok alapjait.
4. Építtetett új iskolákat, templomokat és plebániákat.
5. Államsegélyt eszközölt ki az egyházmegyei gimnáziumnak, plebániák és iskolák részére.

Itt közöljük az igazgatótanács által ez évben eszközölt építkezéseket.

Egyházi építkezések a vallásalapból.

Az erdélyi róm. kath. vallásalapból egyházi építkezésekre ezen évben a következő összegek adtak ki:

1. Az egyházmegyei papi nyugdíjalapnak az 1912-iki státusgyűlés határozata alapján évi állandó segélyképen 5000 korona.

2. A kolozsvári Szent-Imre-egyesületnek az 1912-iki státusgyűlés határozata alapján az ösztöndíjalap helyett évi állandó segélyképen 3000 korona.

3. A kolozsvári Szent-József-finevelő intézet régensének fizetésül az 1912. évi státusgyűlés határozata alapján az ösztöndíjalap helyett 2400 korona.

4. Recker-alapból kölcsönvett 100 ezer korona V. törlesztési részletére (a hátralékos összeg után a kamat a költségvetésben külön tétel alatt van felvéve) 10.000 korona.

5. A bonchidai templom építésére V. részletül 10.000 korona.

6. A borszéki templom építésére a már adott 50.000 koronán felül megszavazott 12.000 koronának II. részletül 4000 korona.

7. Az erzsébetvárosi latin szertartású templom céljaira III. részletül (az I. és II. részlet 2000—2000 korona volt) 16.000 korona.

8. A gyergyócsomafalvi papilakás kijavítására IX. és X. részletül 2000 korona.

9. A hatolykai új templom építésére V. részletül 3000 korona.

10. A mezőbányai templom építésére VI. részletül 4000 korona.

11. A mocsai papilakás építésére II. részletül a 2000 korona pótszegéllyel együtt 10.000 korona.

12. A nagyszebeni papilakás helyreállítására III. részletül 4000 korona.

13. A nyújtódi templom és papilakás kijavítására II. részletül 5000 korona.

14. A vármezői templom-iskola építési költségeire 2438 korona 47 fillér.

15. A csernátfalusi templom építésére III. részletül 5000 korona.

16. A kolozsvári akadémiái templom restaurálási költségeire II. részletül 10.000 korona.

17. Az önálló plebániává alakult mádéfalvi hitközség új templomának költségeire megszavazott 60.000 koronából I. részletül 20.000 korona.

18. A kézdíszentkeresztű új papilakás költségeire I. részletül 6000 korona.

19. A szentléleki (udvarhelymegyei) új papilakás költségeire I. részletül 6000 korona.

20. A görgényszentimrei papilakás helyreállítására 2476 korona 8 fillér.

21. Az iszlói templom kijavítására 9112 korona.

22. A görgényüvegcsüri templom és papilakás helyreállítására 3526 korona.

23. Az önálló plebániává alakult újutsnádi papilakás és gazdasági épületek költségeire (10.975 korona 62 fillér + 1836 k. 38 fillér. 12812 korona.

Összesen: 155.764 korona 55 fillér.

Levonva ezt a rendelkezésre álló 223.099 korona fedezetből, maradt még 67.334 korona 45 fillér. Ebből 36.000 koronát visszatartottunk a vallásalap tartozásainak törlesztésére s így az előre nem látható, de évközben előforduló halasztatlan rendkívüli szükségletekre 31.334 korona 45 fillér maradt.

Ezen 31.334 korona 45 fillérből a következő rendkívüli segélyek szavazottak meg és nagyrészen utalványozottak is:

24. A dicsőszentmártoni róm. kath. egyházközönségnek építési szükségletekre 4500 korona.

25. A bálványosváraljai egyházi épületek kijavítására (13500 korona + 1138 k.) 14.638 korona.

26. Az újtusnádi és verebesi kápolnák kijavításánál évekkal ezelőtt felmerült többletkiadások fedezésére 963 korona 14 fillér.

27. A kiskapusi egyházi épületek javítására hozzájárulásként 400 korona.

28. A hunyadobrai torony kijavítására 1000 korona.

29. A máréfalvi plebánia gazdasági épületeinek újra építésére 700 korona.

30. Az apanagyfalusi templom tornyának kijavítására 656 korona.

31. Az elsőcsernátoni templom és paplakás javítására 455 korona.

32. A segesvári templom fedelének kijavítására (2500 + 189.67 k.) 2689 korona 67 fillér.

33. A székelyudvarhelyi templom fedelének kijavítására 1000 korona.

34. A gödemesterházi főkegyház kápolnájának kijavítására 500 korona.

35. A székelyszentkirályi papi és kántori gazdasági épületek helyreállítására 400 korona.

36. A széki paplakás és templom fedelének kijavítására 1200 korona.

Összesen: 29.101 korona 81 fillér.

Ez, a fennebbi 155.764 korona 55 fillért hozzáadásával 184.866 korona 36 fillér, a vallásalap tartozásainak törlesztésére visszatartott 36.000 koronával együtt pedig 220.866 korona 36 fillért tesz ki.

Következő sürgőnyt kaptuk 12-én délelőtt 11 órakor „Mosdósról”: „Szerencsés átkelés. A velencei patriárka megáldotta a tengert. Mosdóson rövid pihenés.”

A brassói Mária-kongregációk nagygyűlése. E hó 9-ikén, éppen aznap, amikor édes hazánk fővárosában gyűltek össze a katolikus vallás, katolikus eszmék és öntudat zászlóvivői, Brassóban is mozgalmat vezetett, mert itt Magyarország Nagyszombatjának, Máriának fiait és leányait gyűlték össze s tették le tiszta hódolatukat lábaihoz. Ezt a nagygyűlést sokoldalú mozgalom, munka, lelkesítés előzte meg, s az eredmény nem is maradt el, mert a főgimnázium hatalmas tornacsarnoka s annak erkélye zsúfoltság megtelt ünneplő közönséggel ékes bizonyosságul az élő, virágzó, örökké tartó Mária kultuszának. Igen örömdetes jelenséggé jegyezzük fel azt a tényt, hogy a közönség soraiban ott láttuk a brassói előkelő társadalom sok kiválóságát.

A gazdag műsort a zárda kisleányok — kongregációjának bájos, négyesszólal karéneke nyitotta meg s az egészséges, üde gyermekhangok tiszta csengése igen kellemesen hatott a közönségre, majd Meisel József apát-plebános mondotta el magvas megnyitóját, amelyben kifejtette a mai kongresszusnak célját, mely nem egyéb, mint a lelkeknek Istenhez való vezetése. Együttal indítványozza, hogy a nagygyűlésből üdvözlő sürgőnyt küldjenek az örök városban ájtatoskodó főpásztornak, továbbá a budapesti katolikus nagygyűlésnek, valamint a kongre-

gációk országos nagygyűlésének. A közönség lelkesedéssel járult hozzá az indítványokhoz.

Ekkor M. Sylvana nővér ült a felolvasó asztalhoz, s megtartotta tartalmas világos, lelkes előadást arról a fontos tételtől, hogy: „Mi a kongregánista kötelessége magával és mással szemben. Logikusan ömlő gondolatai főleg két eszme körül csoportosultak, hogy t. i. a kongregációk célja önmagunknak és másoknak megszentelése a Boldogságos Szűz érnei alapján. A közönség hatalmas tapssal s éljenzéssel honorálta a mindvégig magas színvonalon mozgó, tartalmas előadást.

Következő pont volt a gimnázisták kongregációjának karéneke. A fiúk a közismert és már nagyon népszerű: „Mária, Istennek temploma című bájos Mária-éneket adták elő, nagyon finom árnyalással, a pianissimók és forték művészi hangsúlyozásával a jeles P. Felicián-féle ének stílus igen előnyös érvényesülésével.

A szép ének elhangzása után László Ilonka lépett a dobogóra, s elszalvta Komácsy Józsefnek: „Védelmezz engem Mária!” című költeményét. A meghatottságnak meleg érzése suhant a lelkeken végig, amint tömör, pasztáros hangjával kiemelte a költeménynek áhitatot ébresztő költői szépségeit.

A nagygyűlésnek ragyogó pontja volt Balogh József főgimnáziumi tanárnak lelkes, magas szárnyalású szabad előadása: „A férfi kongregánista a társadalomban” című tételtől.

Előadó plasztikusan megrajzolt társadalom-filozófiai képet mutatott be korunkról, amelyben az egész vonalon művészetben, tudományban, irodalomban, társaságban a természetességgel és modernséggel kérkedő vallástalanság irányzata vert gyökeret. Ennek ellensúlyozására valók a Mária kongregációk. Gazdag fejtegetései után a meggyőződés lelkes hangján buzdította a jelenlevő férfiakat saját kongregációjuk megalakítására. A zúgó tapssal és éljenzéssel fogadott előadás után Gáspár Sándor főgimnáziumi tanuló szavalta el őszinte átérzéssel és teljes mértékkel Várady Antalt: „Az utolsó sor” című, a könnyezésig megható bájos költeményét. A felnőtt kongregánista leányok énekkara adott elő még egy, a művészi értéket ült „Ave Máriát”, a melynek végeztével a plebános úr nehány köszönő szó után határozati javaslatokat terjesztett a nagygyűlés elé, melyeket az egyhangú lelkesedéssel fogadott el, majd a Hymnus imádságos akkordjai után, ünnepélyes hangulattal, lelkesedéssel és elhatározásokkal szívében szétosztott e hatalmas gyülekezet. W. V. dr.

Szülők fogadása a főgimnáziumban. A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tanulóifjúságának lehetőleg eredményes és egyöntetű nevelése érdekében mennél szorosabb érintkezésbe igyekszik lépni a tanulók szüleinek. Mivel a főtanhatósági s miniszteri rendelkezés értelmében a szülőket a tanároknak nem szabad magánlakásukon fogadniok, azért a szülőknek az intézetben való fogadására külön hivatalos órát jelöltek ki, amelyeket közérdekből közlünk. A tanárok a tanári könyvtár e célra rendelt olvasótermében a következő időben fogadják a szülőket:

1. Albert Vilmos hétfőn és szerdán 11—12-ig; 2. Bodó Ferenc kedden fél 10-től fél 11-ig és pénteken fél 9-től fél 10-ig; 3. Bujáki Domokos szerdán fél 9-től fél 10-ig és csütörtökön fél 8-tól fél 9-ig; 4. Csibertics Imre kedden és csütörtökön fél 9-től fél 10-ig; 5. Haraly Béla hétfőn fél 10-től fél 11-ig és csütörtökön fél 11-től fél 12-ig; 6. Imre Lajos kedden és pénteken fél 10-től fél 11-ig; 7. Király Gáspár kedden és csütörtökön fél 11-től fél 12-ig; 8. Lestyán József kedden fél 8-tól fél 9-ig és pénteken fél 10-től fél 11-ig; 9. Rákóczy Béla kedden és szombaton fél 9-től fél 10-ig; 10. Rass Károly kedden fél 11-től fél 12-ig és pénteken fél 10-től fél 11-ig; 11. Reithofer Jenő kedden fél 2-től fél 1-ig és csütörtökön fél 10-től fél 11-ig; 12. Riszner Ödön hétfőn fél 10-től fél 11-ig és kedden fél 9-től fél 10-ig; 13. Szporni János csütörtökön fél 11-től fél 12-ig; 14. Zlamál Ágost kedden fél 10-től fél 11-ig és pénteken fél 9-től fél 10-ig. — A tanárok ezen meghatározott hivatalos órákon kívül és a tanítás ideje közben bármikor, amikor a szülők erre ráérnek, szívesen fogadják a szülőket máskor is, de csak az intézetben. Az igazgató mindennap a szülők rendelkezésére áll délelőtt 8—12-ig. — Az egységes és jó nevelésnek feltétele, hogy az intézet és a szülők mennél gyakrabban lépjenek egymással érintkezésbe; mert kölcsönös eszmecsere és meggyőzés útján kölcsönös közreműködéssel lehet csak a fejlődő lélekben a jót erősíteni és a rossz befolyásokat elhárítani és gyöngíteni.

Gimnáziumi hírek. A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium november hó 19-én, Szent Erzsébet napján intézeti ünnepséget tart, amelyet az ünnepi beszédet Szporni János tanár mondja. — Ávéd Jákó lovag, ny. igazgató 12 kötet és 51 füzet könyvet ajándékozott a tanári könyvtárnak 30 korona értékben. — Az ifjúsági segítőegyesület szegénysorsú tanulóknak 340 korona téli ruha segítséget juttatott. — Kovács Lajos, a Nemzeti Színház volt tagja a tanulóknak érdekes és tanulságos drámai és szavalóművészeti előadást tartott, amelynek műsorán volt: Az ember tragédiájának tárgya, Várady: Iskariótjának V. felvonása, Jókai: A rab s más darabok bemutatása.

Szent Imre ünnepe. A várakozáshoz teljesen méltó volt a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium Szent Imre ünnepe, amelyet november hó 9-én rendeztek az intézet tornacsarnokában. — Előkellő és nagyszámú közönség vett részt az ünnepségen élén a székes káptalan illusztris tagjaival. A vegyes karnak Náráy—Lányi: Szent Imre hercegről szóló éneke vezette be a műsort, majd Keresztes László V. o. t. tiszta csengésű hangján érzéssel szavalta el Őzóri Istvánnak: Zászlótartókhöz c. költeményét. Érdekes pontját képezte a műsornak Beleznay Antal: „Ave Mária” duettje, melyet édes anyjuknak jól alkalmazkodó harmónium kíséretével szépen iskolázott finomsággal szabatosan játszottak: cello Riszner Ida V. o. t. és Riszner Mariska II. o. t.; leánytanulóink méltán kiváltak bátor fellépésükkel és tiszta játékkal.

Az ünnepi előadást B o d ó Ferenc főgimn. tanár tartotta, aki Szent Imre hercegnek, hazánk nagy fiának áthatóan rajzolt jelleméből követendő normául találoan kiváló-gatta és lelkesítő módon fejtegette azokat az emberi kiválóságokat és életkézségeket, amelyeknek elsajátításaira tanulóinknak fontos szűkségük van. Lelekesítő szavaí jó talajra, fogékony szívekre akadtak, s hogy átéreztek szavainak igazságát, mutatta a nagy tetszés, mely beszéde nyomán fakadt. Kiválóan szerepelt ezután Resch L. György vezetésével az intézeti zenekar C. M. „Ébresztő álom” Ouverturnéjében, biztos és jól iskolázott öszjátéka megérdemelt tapsokat váltott ki az örömmel eltelt hallgatóságból. Páthetikus lendülettel szavalta el Gruber Vilmos VI. o. t. Szepešy László: „Szent Imre sirja” című versét, amely után méltó módon fejezte be az ünnepséget Resch L. György. „Őszi rózsá, fáj a lelkem” sikerült műdalával az intézeti vegyeskar. — Szép és felemelő ünnepség volt ez, mely az intézet nivóján állott.

Kath. nagygyűlésről. Igazán ez el-koptatott frazíssal kell élnem, aranyba mártott tollal akarok írni. Szavam gyöngye visszhangja a lélekelmélő seregszemlének, a távoli hegy ormán lenyugvó napfényhez hasonlitanak gyöngye soraim. Szinompás, változatos fényes csoportok, főpapi öltö-zetek, fekete talárisok, édes hazánknak minden társadalmi rétege ott volt, lelke-sedett, ünnepelt. Láttuk az Ur asztalánál az eucharistikus Jézust nagy áhitattal magukhoz venni, láttuk mikor a „Szere-tett Rabja” a fényes villanyárban uszó pesti estén tette diadalútját a s felhangzó ének szárnyán a tömött férfi sorok láttára lelkünk felujongott, ime itt van egy darab „Regnum Marianum”. Láttuk a gyűlése-ken feszült figyelemmel szívni be a rege-neráló, egy új, keresztény Magyarorszá-got megteremtő eszméket; láttuk a Krisz-tusi havasok üde, tiszta fényveseire fele-melő szavak hallattára szent lelkesedés-sel ujongani, de láttuk az éles, vágó, de gyógyító beszédek hallattára a férfias tetterő impozáns megnyilvánulását.

Fájó szívvel vettük Főpásztorunk, Erdély aranylelkű Püspökének távollétét, mely szívesen fogadta volna be szívünk, lelkünk atyai szavait. Mert hiszen a mi bérce kis hazánk is ott volt, kivette a részét. Fel-felhangzott a sűrű tarka cso-portokban ércesen konduló mély erdélyi hang s jóleső örömmel láttuk a székyel bácsik „harisnyáit”. Hadd hozzák is el magukkal e nagy szmékét, egyszerű, ne-mes lelkük legyen ne csak felfogó, de továbbító állomása ez eszméknek, hadd uralja újra krisztusi szellem e kis külön-álló világot. Hadd váltódjanak itt apró pénzre a nagy „prohászkaí bankók” s hadd csengjen a fülükkbe dr. Volkenberg szava, az egyszerű, jó székyel bácsi le-gyen ősi, anyatejjel magába szívott kat-holicizmusának apológétája. Terméke-nyítsék szívét a szerafikus gondolatok, hogy e nagy szent eszméi amint a XIII. század vajudó szociális bajait oly sikere-sen orvosolta a szegénységgel, úgy a XX. század távol fia is érezze Umbria kedves, gyermeklelkű szentjének hatását, hogy igazán a mi kis hazánkban vörös posztó legyen a vörös”. E szellem annál inkább

uralja a „Királyhágón innen”-t, mert ha-zai, mert e mozgalom ficusa, a kolozsvári zárda, melynek érdemes főnökét s hatal-mas szózatát hallottuk.

Az alkoholelles mozgalom lelke Szabó György itt sem tagadta meg magát s a „Kereszt” (abstiniens papok egyesü-lete) gyűlésén a Centrale falai között, lel-kesen tüzelt e nagy szociális igazság mel-lett. Szavai már a pusztában kiáltónak szava volt. Buzgalma egy kissé domború szemüvegén ítéte meg az erdélyi speciá-lis viszonyokat.

De mit mondjunk papságunkról. Min-den gyűlésen feltűnedeztek. Ők is ott vol-tak, az ő leképázatori szívük örvendett, látva e nagy lelkesedést. Sok lelki haszon-nal távoztak. Sok életrevaló igazságot vittek magukkal a szegényes falusi tem-plomokba, a kopott íróasztalokhoz. Adja Isten, hogy most, e derengő őszi napok-ban foganjon meg a férfias, nem külsősé-gekben, hanem benső áhitatban megnyil-vánuló katholicizmus plántája a mi er-délyi sziveinkben is.

Missió. Husek Gyula, a missióegy-let igazgatójának felkérésére Sárpatokon, e hó 18—23-ig missiót tart.

Státusunk közgyűlése jövő csütörtök-ön, e hó 20-án lesz Kolozsvárt, melyre városunkból többen elutaznak. Mint a jelek mutatják, a gyűlés nagyon népes lesz, hogy örömmel üdvözölhessék a Ró-mából szerencésen hazatérő Főpásztort.

Órangyal társulati felvétel Brassóban. A szent ferenczi nővérek vezetése alatt álló brassói intézetben működő Órangyal társulat (az elemisták kongregá-ciója) november hó 8-án este fél 5 órakor tartotta meg idei felvételi ünnepélyét. Az 50 jelöltet Meisel apát-plebános vette fel a szokásos és előirt szertartások mel-lett, ugyanó intézett a felvettekhez beszé-det. Az ünnepély fényét és magasztossá-gát emelték a megjelent szülők szép szá-ma is. Vasárnap, november 9-én este 6 órakor tartotta meg az Órangyal társulat műsoros estélyét. A zárda díszterme zsű-folásig megtelt hallgató közönséggel. Az igazi, elegáns és páratlan izléssel össze-állított műsor pontok pazarul sikerültek. Bőven kijutott az elismerésből a picike növendékeknek, nemkülönbén az intézet vezetőinek a nővéreknek. Ide jegyzem még, hogy az intézet bejáró növendékei-nek száma ma 400.

Iskola megáldás. A nagy jubileumi búcsú elnyerésével kapcsolatosan tartja a segesvári r. kath. hitközség az ujonnan épített elemi iskola ünnepélyes megáld-ását november hó 23-án következő sor-renddel. November 22-én délután 2 órá-tól kezdődőleg szent gyónás. Este 5 óra-kor ünnepélyes vacsernye, szent beszéd-él, utána gyónatás. Vasárnap, november 23-án 8 órakor közös szent áldozás, dél-előtt 10 órakor ünnepélyes nagy mise, kör-menetben felvonulás az új iskolához, en-nek megáldása. Délután 4 órakor vacser-nye szent beszéddel.

Kaptuk e panaszos sorokat. A várban, mint tudjuk nyílt csatornázás van. Ha még jó volna e csatornázás, megjárna va-lahogy. De évtizedek óta senki nem csináltatta, javította s így a szennyvíz nap-on keresztül büzik a házak előtt. A ház-tulajdonosok szívesen hozzájárulnának,

csak a város kezdeményezné legalább a lakott utcák csatornáinak kijavítását. De hát nálunk ilyesmire gondolni is . . . (Be-küldetett.)

Magyar birtok román kézen. A leg-utóbbi időben ismét két szép magyar bir-tok került román kézre. Zeyk Dániel báró zeykialvai ezer holdat meghaladó uradal-mát Mihó János dr. szászvárosi ügyvéd vásárolta meg egy millió koronáért. Bula Géza szentgyörgyvályai 1640 katasztrális holdas birtokát pedig a szászvárosi Ar-deleana nevű román takarékpénztár vásá-roltta meg. E két birtokot most parcelláz-ni fogják és apróbb parcellákban román kisgazdáknak kedvező feltételek mellett fogják átengedni.

Zavar az EMKE-ben. Hónapok óta tart egy ádáz harc az ország legnagyobb közművelődési egyesületében, az EMKE-ben. Az áldatlan vetélkedés megbénítja az egyesület működését éppen most, a legveszedelmesebb időben, amikor a román pénzüzetek darabonként huzzák ki a földet a magyarság talpa alól s az er-délyi oláhok önrzete és nyugalansága az eget csapkodja. A tülekedés régibb keletű s pár hónap óta lett akut válsággá, amely máris elért annyi eredményt, hogy Sándor János udvari taná-csos, főtitkár, aki alapítása óta vezeti az egyesület ügyeit, állását rendelkezésre bocsátotta. Ez a legutóbbi választmányi ülésen történt. A harc sorsa azonban a decemberi közgyűlésen fog eldőlni. Sándor József főtitkár most a maga igazola-sára súlyos érvekkel felszerelt hatalmas kötetet adott ki, amelyben rávilágít az áldatlan küzdelem rejteit céljaira. Sándor József könyve mint kulturhistóriai monográfia is igen érdekes és tanulságos.

Meghalt egy jó tanító, egy egész ember. Annak a régi, jeles tanító gárdának, melynek kezei alatt nőtt fel a mostani nemzedék, egy kiválóan derék emberét ki-sérte ki a temetőbe tisztelőinek nagy se-rege november 7-én. Meghalt Ferenczy Miklós szászvárosi rom. kath. kántor-tanító. Nevelői munkájának esett áldozatul, mert májbaját, mely a sirba döntötte ott kapta. Egész ember volt, ez az ő egyedüli és nagy dicsérete. Mint jó keresztény ta-nító példája lehet bárkinek, mint család-fő, mint társadalmi ember mindnyájunk tisz-teletét és nagyrabecsülését vivta ki ma-gának. Mindenütt ott volt, hol jót kellett tenni, senki sem volt ellensége, mert ne-mes szíve csak szeretni és jót tenni tu-dott. Emléke feledhetetlen. Érdemeiért csak az fizethet meg neki, kibén minden bizalma volt: az Isten. Ugy élt, mint katolikus ember s úgy halt meg mint jó katolikus. A nemzet és egyházért 36 esztendőit dolgozott a tanítói és kántori pályán. Az a világosság fényeskedjék ne-ki, melynek a földön mindig terjesztője volt.

Jehova földjén. Uti rajzok. Irta László Zoltán, kinek oly nagy nyelv és népisme-rete van a Keletet illetőleg. Ára 3 K 50 f. Singer és Wolfner kiadása.

A marosvásárhelyi Szent Ferencrendi szerzetesek „Szent Ferenc Hirnöke” 10 éves jubileuma alkalmából folyó hó 16-án vasárnap, a Ferenc József Közművelődési Ház hangversenytermében orgona hang-

versenyyel egybekötött irodalmi estélyt rendeznek. Kezde este pont 8 óraker. Előadás alatt az ajtókat zárva maradnak. Műsor: 1. Boellmann: Suite Gaique; a) Introduction-Choral; b) Menuet gothique; c) Priere é Notre-Dame. Orgonán játsza: Járosy Dezső zeneakadémiai tanár. 2. Megnyitó beszédet mond: P. Szabó Pius. 3. Liszt: a) Ave Maria; b) Korg-Elert: Clair de lune; Bossi: Musette. d) Guilman La Créche, Pastorale et Adoration. Orgonán játsza: Járosy Dezső zeneakadémiai tanár. 4. Tosti: Olasz dalok. Énekli gr. Bisingen Ottóné szül. Lázás Nóra grófnő. Zongorán kíséri: Hatfaludy Mária. 5. Grieg: a) Erotik; b) Liszt: Consolations. Zongorán játsza: Hatfaludy Mária. 6. „Rákóczi szent Ferencről” felolvassa: dr. Márki Sándor egyetemi tanár, udvari tanácsos. 10 perc szünet. 7. Guilman: Meditation a „Stabat Mater” dallama fölött. A katonazenekar kíséretével orgonán játsza Járosy Dezső zeneakadémiai tanár. 8. Költeményeiből felolvas: P. Jánossy Béla erd. kath. Status titkára. 9. Bonnet: Rhapsodie Catalane. Orgonán játsza: Járosy Dezső zeneakadémiai tanár. 10. J. B. Viotti: Concert op. 22. Hegedűn játsza: Griffel Ede, zongorán kíséri: Szentpéteri Ilike. 11. Bezáró beszédet mond: P. Trefán Leonárd „Szent Ferenc Hírnöke” szerkesztője. 12. Wagner: Pilgerchor opera Thannhauser, játsza a helybeli katona zenekar.

Meghívó. A Gyulafehérvári Iparos Sport-Egyesület 1913. évi november hó 16-án az „Európa” szálló nagytermében katonazene hangversenyyel, műsorral és táncal egybekötött családi teastélyt rendez. Kezde este pont 8 óraker, vége 1 óraker. Belépődíj személyenkint 60 fillér.

Halálozás. Csikszentmártoni Bochkor Mihály ny. kuriai bíró, az erd. róm. kath. státus igazgató tanácsosa, a Lipót-rend lovagja srb. folyó évi november hó 12-én hajnalban, életének 67-ik évében, rövid szenvedés után meghalt. Áldott leend az Ő emléke nemcsak családjá körében, mely rajongó szeretettel vette körül a végtelen jószág és Ővét annyira szerető s értünk küzdeni és önmegadással szenvedni is tudó családapát, de áldani fogják az Ő emlékét mindazok, kik Őbenne az igaz embert, a jó hazafit, a példás életű hitbuzgó és munkás egyházi férfit, a hivatásában 43 éven át, a magyar igazságügyért rendíthetetlen hűséggel küzdő munkást tisztelték. Temetése a Bolyai-utca 9a. szám alatti gyásházától, a róm. kath. egyház szertartása szerint folyó hó 14-én, pénteken délután 3 óraker volt. Az engesztelő gyászmeiselőzot pedig november hó 15-én a helyi róm. kath. plebánia templomban délelőtt 11 óraker fog az Egek Urának bemutatni. Legyen áldott emléke, nyugodjék csendesen!

Iskolai ünnepség. A csikszeredai rom. kath. főgimn. tanári kara és ifjúsága f. évi november hó 9-én Szent Imre királyi her-

cegnek, a magyar ifjúság védőszentjének tiszteletére nyilvános ünnepet rendezett. Az ünnep szentbeszéddel kezdődött, melyet dr. Csapak Lajos tanár mondott; a szentmisét Bálint Lajos főesperes, az intézet püspöki butsa celebrálta fényes segédlettel. Az ünnep többi része a tornacsarnokban folyt le az alábbi műsor szerint: 1. Bevezető zene Erkeltől. Zongorán előadta: Tiltscher Menyihért VIII. o. t.; 2. Ünnepi beszédet mondott Bussek Gyula tanár; 3. Himmusz Szent Imréhez. Énekelte a vegyeskar; 4. Szent Imre ravatala. Irta: Szepessy László. Szavalta: Cseh Gyula VII. o. t.; 5. Städchen. Schuberttől. Előadta a zenekar; 6. A tiburi jósnő. Irta: Mindszenti Gedeon. Szavalta: Vass István VIII. o. t.; 7. Menette. Bocheniciből. Zongorán előadta: Görsy Béla II. és Fodor Pál I. o. t.; 8. A kevlári bucsu. Irta: Heine Henrik. Fordította: Szász Károly. Szavalta: Molnár László V. o. t.; 9. Resignation. Daulától. Hegedűn előadta: Cseh Gyula VII. o. t., zongorán kísérté: Nádasdi N. Béla zenetanár; 10. A vén Ambrus fia. Irta: Farkas Imre. Szavalta: Becze György II. o. t.; 11. Dalünnepen. Thern Károlytól. Előadta a vegyeskar. Befejezésül Kassai Lajos igazgató mondott köszönetet a megjelenteknek s kiemelte, mily nevelő hatása van annak, ha a nagyok érdeklődnek a tanulóifjúság munkájá iránt. Az ő szavaival a szépen sikerült ünnepség véget ért.

Családi béke és nyugalom ott honol, hol nincs gyermekbetegség. A gyermekbetegséget megelőzni minden anya kötelessége és gondja. E célt úgy érik el a legjobban, ha a gyermeket az elválasztás idejétől kezdve Phosphatine Fahies-el táplálják. Ennek következtébe a gyermek megerősödik, husa megkeményedik és a fogzáson könnyedén esik túl. Egy nagy doboz elegendő 3 hétre, ára 3 korona 80 fillér. Főraktár: Zoltán Béla gyógyszer-tára, Budapest, V. Szabadság-ter.

A gyermek betegségek ellen úgy védekezik ha a gyermek ellentálló képességét növeli. Hogy pedig az ellentálló képesség növekedjék, a hideg időszak alatt Csukamájolajat igyék a gyermek, mely célra legalkalmasabb a Zoltán-féle, mert kellemetlen íze, szaga nincsen, könnyen emészthető és tápereje igen nagy. Üvege 2 korona Zoltán Béla gyógyszer-tarában Budapest,

Egy kiscsiga levele. Mig csak a hivatalos szobában készült leírások szövegeket a műtrágyázás hasznos voltáról, addig akadhattak bizalmatlan emberek, akik rámondhatták: akkor hiszem, ha látom. De talán egy kicsit gondolkodóba esünk, ha elolvassuk ezt a levelet, melyet Kántor András kérői kiscsiga ír. Így szól a sorai: „A mult év őszen kísérletezés végett kaptam ingyen 150 kiló műtrágyát. Én az utasítás szerint jartam el, de a folyó évi május 18-iki rendkívüli nagy jegesedő az őszi búzát úgy elverte, hogy az telje-

sen megsemmisült. A tavasszal bele vettem here (lóhere) mutatja azért, hogy a műtrágya sokat ér, annyival is inkább, mert az a rész, illetve a kettő kataszteri holdnak fele, ami műtrágyával (szuperfoszvátt) be volt hitve, 80 centiméter magas, ami nem műtrágyás, alig érte el a 8 centiméter magasságot, tehát a különbség óriási, pedig a talaj egyforma. Most már alázatosan megkérem a Nagyságos Urat, méltóztatassék felvilágosítást adni arról, hogy hol szerezhettük be a műtrágyát a legelőnyösebb módon, mert néhány kiscsiga társam is óhajtanak műtrágyát hozatni. Ha kapnánk kedvezményes árban műtrágyát 50 métermázsát.” Több más minket nem érdeklő dologról írva Kántor András uram levelét így végzi be: „az általam kísérletezett területet én minden kiscsiga társamnak megmutattam, sőt hívom annak megmutatására, aki látja, csak bámulja. Egy hét mulva lekaszálok. Kérvő, 1913. augusztus 27-én. Tisztelettel: Kántor András.

Szerkesztői üzenetek.

Reflexiók. Patronátus kérdése. Sajtó kérdés. köszönettel megkaptam és sorra veszem.

K. A. A kis elbeszélést elolvastam és nagyon kedves. Most csak b. türelmet kérem, mig sorra kerül. küldjön egyebet is. Üdv. a mnkatársak sorában.

B. Sajnos — intenciókkal nem rendelkezem. Méltóztatassan ily tudomásul venni. Külön nem válaszolhatok. Amint érkezik, azonnal postára teszem.

Chr. A sok kedves dolgot köszönöm. Bocsánatot kérek, ha nem válaszolhatok mindegyikre.

A. E. Ugy-e nem türelmetlenedik? Már 2 hete vár egy-egy dolog — de az utolsó pillanatban kiszorítják szegénykéket. Kellemes hirt hallottam kegyedről Bencsi b. révén.

Pályázat.

A szászvárosi róm. kath. elemi fiúiskolánál elhalálozás folytán megüresedett tanítói állásra folyó évre egy kiscsiga tanító kerestetik. Díjazása: havi 80 korona és lakás. A kántori teendőért a stólailették. Kötelessége: VI. osztályú fiúiskolának önálló vezetése és a kántori teendők végzése. Az állás végleges betöltése a jövő tanévben lesz, melyre a segéd-tanító a legtöbb igényt tarthat, ha beválik. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérések teljesen felszerelve alulírott iskolaszéki elnökhöz intézendők.

Szászváros, 1913. november 13-án.

P. Kory Ottó,
lelkész, iskolaszéki elnök.

Szent Margitszigeti Üdítőviz!

A legfinomabb szénsavval telített ásványviz.

Minden jobb fűszerüzletben és vendéglőben kapható!

Mint asztali viz nagyon kellemes, jó hatású, egészségápoló ital.

Főlerakat:

ifj. Baumann Nándor cégnél Gyulafehérvár.

Templomok, oltárok, szósze-
kek festését és aranyozásait
elvállalja a legjobb kivitelben és
jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP műfesto
KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtala-
nul elvállalom. 13—33—52

Réz és vasbutorok, háló, ebédlő, kór-
házi és kertü berendezések, södrö-
ny-ágybetétek, koosülések, léször és af-
rik madracok, dívánok, rézkarnisok,
ablak-róletták, redőnyök, mosdoasztal
és mosdó-készletek, szoba klozet, fa-
és széntartók, kályhaellenzők, tüzelő-
készletek, ruha-fogasok, patkány és
egérfogókat legjutányosabban szállít:

GARAI KÁROLY
RÉZ ÉS VASBUTORGYÁRA
ARAD
JÓZSEF-FŐHERCEG-U. 11.

Ruzsinszky Béla
géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-UTCA 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti
társulat által arany éremmel kitüntette.

Készít és elvállal
mindennemű templom berendezési és fel-
szerelési tárgyak, u. m.:
oltár, szószek, gyóntató-
szék, templompadok,
szentély-korlát és egyéb
felszerelési tárgyak készi-
tését, szállítását, régi
oltárok aranyozását és
átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel
készséggel szolgátok.

Több kisebb méretű vagy több na-
gyobb megrendelésnél személyes
10—33—52 megjelenés.

Lelekiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

Naponta
2-szeri
kenyér sütés.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy
Özv. Lakner Antalné sütődéjét és lisztkereskedését átvettem s azt
özv. Lakner Antalné utóda (Labud József)

cég alatt minden irányban kibővíve tovább fogom folytatni. Tölem
telhetőleg rajta leszek, hogy az elődöm iránt széles körben tanu-
sított bizalmat a megrendelések gondos és pontos végrehajtásával
a magam részére is kiérdemeljem. Ajánlom elsőrendű friss
süteményeimet, u. m. tejes és vajas kiflit, sós kiflit, sós fonotat,
kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet. Dusan fel-
szerelt **lisztraktáromban** házi kenyérnek való legjobb mi-
nőségű lisztjeimet, melyek kizárólag csakis a hírneves Neumann
Testvérek cég aradi gőzmalma örleményei. Kiváló tisztelettel
özv. Lakner Antalné utóda (Labud József).

Naponta
friss
élesztő!

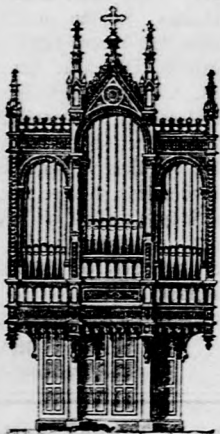
A plebániáknak és lelkeszi hi-
vataloknak szükséges összes

EGYH. NYOMTATVÁNYOK

kaphatók a Püsp. Lyc. Könyv-
nyomdában Gyulafehérvárt.

Boda József
orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPOLCZÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t.
egyháztanács tudomására hozni, miszerint
orgona- és harmonium-építő

műhelyemet

teljesen ujonnan
rendeztem be, minek
utánna módomban áll a
legnagyobb szabású
orgona-építését is
elvállalni. Bárminemű
javításokat átalakításo-
kat jutányos árban,
pontosan eszközölk.

A n. é. közönség pártfogását
kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPOLCZÁN.

ALAPITVA 1898.

6—33—52

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál
NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymegye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

árak kilónként:

2.40 K., 3.20 K., 4 K., 5 K., II.

8—33—52